

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK PUBLICZNYCH WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO W 2015 R.

7. Czytelnictwo. Promocja. Działalność Informacyjna.

7.1. Zasięg czytelnictwa

W województwie śląskim odnotowano spadek zasięgu czytelnictwa zarówno w liczbie czytelników, jak i w liczbie wypożyczeń i udostępnień zbiorów. W porównaniu z rokiem ubiegłym liczba udostępnień na miejscu i wypożyczeń na zewnątrz zmniejszyła się o 711 644 woluminy w porównaniu z rokiem poprzednim i wyniosła **18 616 936** jednostek inwentarzowych. W 2015 roku śląskie biblioteki odwiedziło w sumie 9 366 875 czytelników, jest to mniej niż w 2014 roku o 248 444 osoby. Proces ten spowodowany jest zapewne malejącą liczbą mieszkańców miast, powszechnym dostępem do sieci Internet jako źródła wiedzy, informacji i rozrywki oraz wciąż utrzymującym się niżem demograficznym.

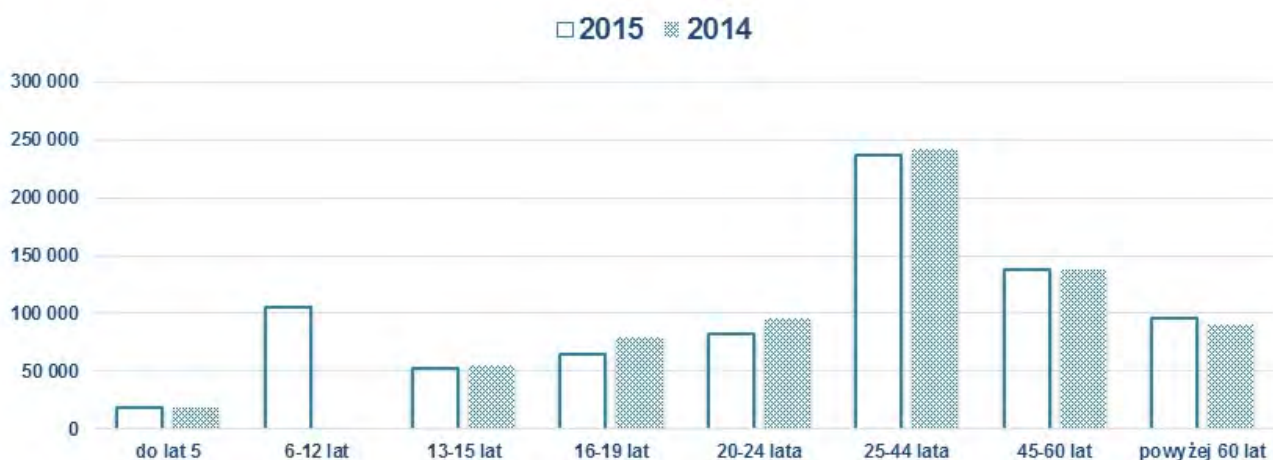
Czytelnicy

W 2015 r. ogólna liczba zarejestrowanych czytelników wyniosła 795 381, to mniej o 25 435 użytkowników w zestawieniu z rokiem poprzednim. Największy spadek odnotowano wśród użytkowników w wieku 16-24 lata – 26 562 osoby. Osłabienie zainteresowania usługami bibliotecznymi odnotowano także w grupie wiekowej 25-44 lata, 13-15 lat oraz 45-60 lat. Wzrost natomiast widoczny jest w grupie wiekowej powyżej 60 lat, czyli tzw. wieku poprodukcyjnym. Więcej czytają także dzieci do lat 12.

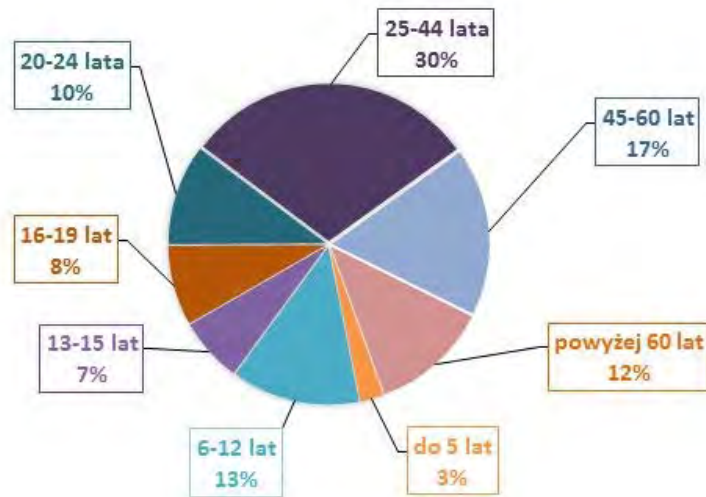
Zestawienie za dwa ostatnie lata struktury czytelników wg wieku kształtuje się następująco:

grupa wiekowa	2015 rok	2014 rok	wzrost	spadek
ogółem	795 381	820 816		25 435
do lat 5	19 255	19 334		79
6-12 lat	104 936	101 670	3 266	
13-15 lat	52 804	55 672		2 868
16-19 lat	65 288	78 942		13 654
20-24 lata	82 351	95 259		12 908
25-44 lata	237 131	241 749		4 618
45-60 lat	137 187	138 115		928
powyżej 60 lat	96 429	90 075	6 354	

Czytelnicy w województwie śląskim wg kryterium wieku

Udział procentowy czytelników zgodnie z kryterium wieku w 2015 r.

Zestawienie za dwa ostatnie lata struktury czytelników wg zajęcia kształtuje się następująco:

grupa zawodowa	2015 rok	2014 rok	wzrost	spadek
ogółem	795 381	820 816		25 435
osoby uczące się¹	303 203	352 862		22 659
osoby pracujące²	289 380	291 934		2 554
pozostali³	202 798	203 020		222

¹⁾ ogólna liczba niepracującej młodzieży uczącej się we wszystkich typach szkół oraz studentów – osoby studiujące w szkołach wyższych niezależnie od trybu studiowania

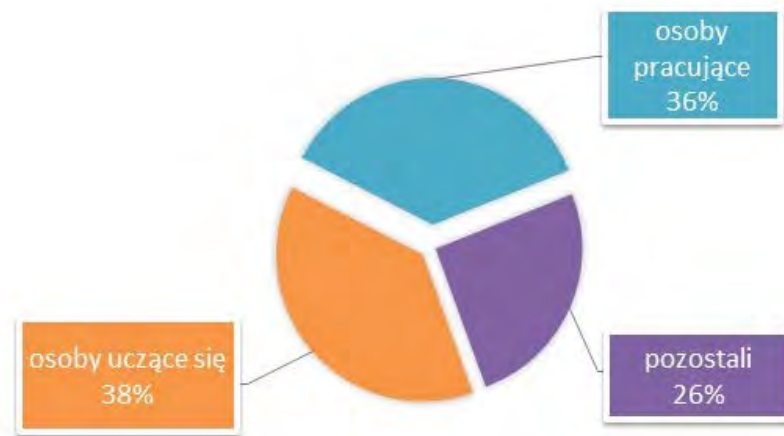
²⁾ ogólna liczba osób pracujących bez względu na formę i miejsce zatrudnienia

³⁾ osoby niezatrudnione, bezrobotne, emeryci, renciści oraz dzieci nieobjęte obowiązkiem szkolnym

Czytelnicy w województwie śląskim wg kryterium zajęcia

Udział procentowy czytelników zgodnie z kryterium zajęcia w 2015 r.

Zasięg czytelnictwa

W 2015 roku wskaźnik zasięgu czytelnictwa w województwie śląskim wyniósł **17 czytelników w przeliczeniu na 100 mieszkańców** i spadł o 1 punkt procentowy w stosunku do roku poprzedniego.

Powiaty ziemskie; średnia 16

Powiat ziemski	wskaźnik 2015	wskaźnik 2014
będziński	17	18
bielski	20	20
bieruńsko-lędziński	14	15
cieszyński	16	15
częstochowski	12	12
gliwicki	14	14
kłobucki	13	13
lubliniecki	14	15
mikołowski	18	18
myszkowski	11	11
pszczyński	17	17
raciborski	19	19
rybnicki	18	18
tarnogórski	17	17
wodzisławski	16	16
zawierciański	16	15
żywiecki	16	16

Zasięg czytelnictwa w przeliczeniu na 100 mieszkańców
(powiaty ziemskie)

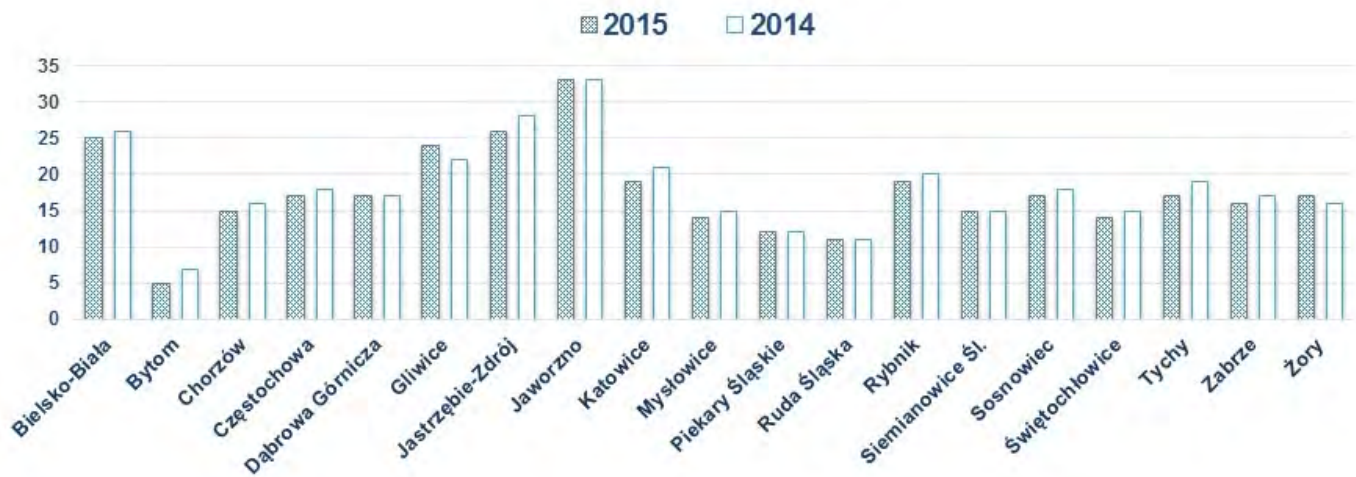
Jak wynika z powyższego zestawienia najwyższe wskaźniki zasięgu czytelnictwa osiągnięto kolejno w powiatach:

- bielskim – 20 %
- raciborskim – 19 %
- mikołowskim, rybnickim – po 18%.

Powiaty grodzkie; średnia 18

Powiat grodzki	wskaźnik 2015	wskaźnik 2014
Bielsko-Biała	25	26
Bytom	5	7
Chorzów	15	16
Częstochowa	17	18
Dąbrowa Górnicza	17	17
Gliwice	24	22
Jastrzębie-Zdrój	26	28
Jaworzno	33	33
Katowice	19	21
Mysłowice	14	15
Piekary Śląskie	12	12
Ruda Śląska	11	11
Rybnik	19	20
Siemianowice Śląskie	15	15
Sosnowiec	17	18
Świętochłowice	14	15
Tychy	17	19
Zabrze	16	17
Żory	17	16

Zasięg czytelnictwa w przeliczeniu na 100 mieszkańców (powiaty grodzkie)

Należy zwrócić uwagę, że są miejscowości, w których wskaźnik zasięgu czytelnictwa jest bardzo niski i wynosi kilka procent – Bytom, Mykanów i Włodowice po 5%, Goleszów, Koziegłowy i Istebna po 6%.

Najwyższe wskaźniki zasięgu czytelnictwa osiągnięto:

- wśród bibliotek powiatów grodzkich: Jaworzno – 33%, Jastrzębie-Zdrój – 26%, Bielsko-Biała – 25%,
- wśród pozostałych bibliotek miejskich: Imielin – 26%, Cieszyn – 25%, Ustroń – 25%, Sławków – 23%,
- wśród bibliotek miast i gmin: Czechowice-Dziedzice – 29%,
- wśród bibliotek gminnych: Bestwina – 36%, Markłowice – 28%, Mierzęcice – 26%, Lipowa – 25%.

Wypożyczenia i udostępnienia prezencyjne

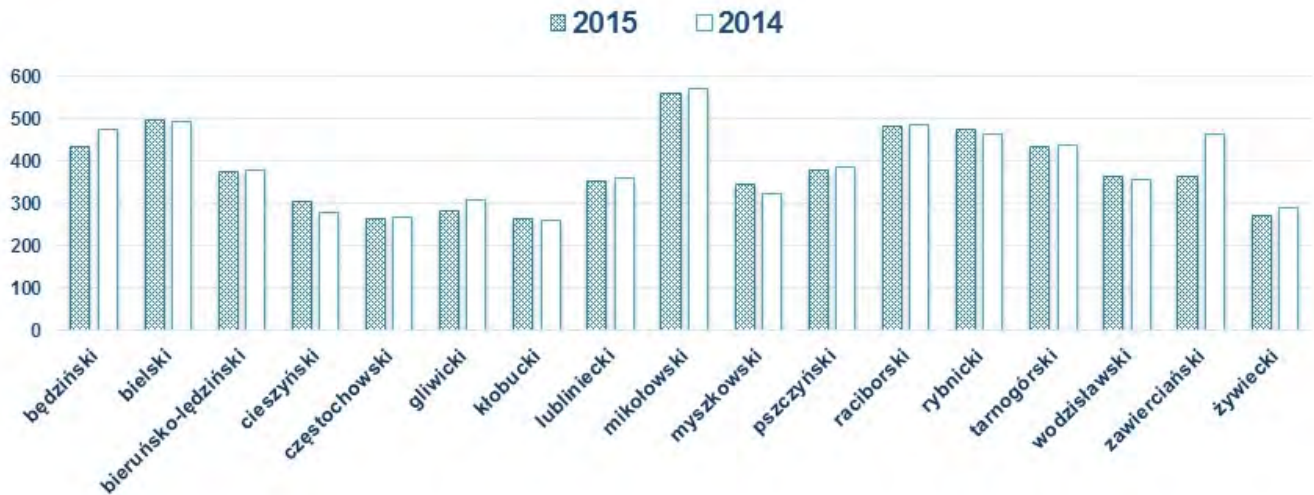
W 2015 r. na zewnątrz wypożyczono **15 963 756 woluminów**, co w porównaniu z rokiem 2014 daje spadek o 617 823. Na miejscu zaś skorzystano z **2 653 180 woluminów** – spadek o 93 821 w zestawieniu danych z rokiem minionym. Średnia wypożyczeń książek, czasopism, zbiorów specjalnych na zewnątrz i na miejscu w przeliczeniu na 100 mieszkańców w województwie wynosi **406**. Szczegółowy poziom wskaźnika wypożyczeń i udostępnień w powiatach ziemskich i grodzkich pokazują poniższe tabele.

Suma wypożyczeń zbiorów na miejscu i na zewnątrz w przeliczeniu na 100 mieszkańców w **powiatach ziemskich**; średnia **377**.

Powiat ziemski	Wskaźnik 2015 r.	Wskaźnik 2014 r.
będziński	435	477
bielski	497	493
bieruńsko-lędziński	375	380
cieszyński	306	278
częstochowski	263	269
gliwicki	281	307
kłobucki	265	260
lubliniecki	354	362
mikołowski	561	571
myszkowski	344	325
pszczyński	380	385
raciborski	484	488

rybnicki	476	466
tarnogórski	435	437
wodzisławski	366	358
zawierciański	366	464
żywiecki	272	292

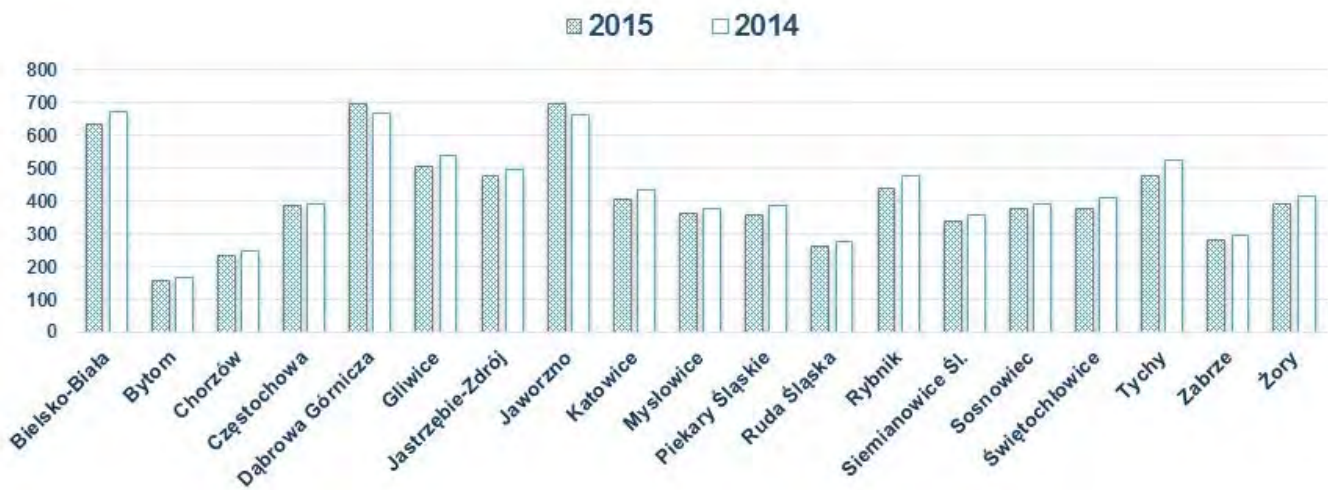
Wypożyczenia i udostępnienia prezencyjne w przeliczeniu na 100 mieszkańców
(powiaty ziemskie)

Suma wypożyczeń zbiorów na miejscu i na zewnątrz w przeliczeniu na 100 mieszkańców w **powiatach grodzkich**; średnia **411**.

Powiat grodzki	Wskaźnik 2015 r.	Wskaźnik 2014 r.
Bielsko-Biała	635	674
Bytom	157	169
Chorzów	236	250
Częstochowa	388	393
Dąbrowa Górnicza	698	669
Gliwice	505	539
Jastrzębie-Zdrój	477	497
Jaworzno	695	664
Katowice	404	433
Mysłowice	362	378
Piekary Śląskie	357	386
Ruda Śląska	262	278
Rybnik	441	476
Siemianowice Śląskie	341	360
Sosnowiec	378	389
Świętochłowice	376	411
Tychy	479	524
Zabrze	281	297
Żory	389	414

Wypożyczenia i udostępnienia prezencyjne w przeliczeniu na 100 mieszkańców (powiaty grodzkie)

Biblioteki dokonując zakupu księgozbioru starały się trafić w gusta czytelnicze, w różny sposób poznając preferencje swoich użytkowników, odnotowując na bieżąco zapotrzebowanie na poszczególne tytuły, tworząc rankingi książek, wystawki, itp. Dokładały wielu starań, by zaspokoić ich potrzeby, z drugiej strony rozbudzić ich aspiracje i zachęcić do korzystania ze swoich usług. Często motywem sięgnięcia po lekturę są nagrody literackie, które dla wielu są wyznacznikiem jakości książki. Dużą popularnością cieszyły się także książki pisane czy rekomendowane przez znane osoby świata mediów, czy te zekranizowane. Wielu czytelników przy wyborze lektury kieruje się reklamą w mediach, czasopiśmie czy portalach społecznościowych.

7.2. Wybrane przykłady wydarzeń kulturalnych, edukacyjnych, promocyjnych

Biblioteki publiczne województwa śląskiego podejmowały w 2015 roku szereg działań skierowanych do różnych grup mieszkańców – począwszy od pracy z najmłodszymi, nawet w wieku niemowlęcym i ich rodzicami, po spotkania i warsztaty z seniorami. Były organizatorami wielu ciekawych wydarzeń kulturalno-edukacyjnych.

Spotkania autorskie

Spotkania autorskie cieszyły się niesłabnącą popularnością, zwłaszcza, gdy zapraszani goście są dobrze znani i cenieni przez czytelników. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom swoich odbiorców organizowały ich coraz więcej. W bibliotekach gościli literaci, publicyści, dziennikarze, aktorzy, politycy, naukowcy. Zestawienie wybranych gości przedstawia tabela poniżej:

Artur Andrus	Cieszyn, Jastrzębie-Zdrój
Thomas Arnold (Arnold Płaczek)	Godów, Ornontowice, Pilchowice, Rydułtowy, Wodzisław Śląski, Żory
Jan Bajtlik	Katowice
Marek Baraniecki	Ornontowice
Artur Barciś	Psary
Joanna Bator	Sosnowiec
Ewa Bednarczyk	Irządze, Kuźnia Raciborska, Nędza, Starcza
Paweł Beręsewicz	Świerklaniec
Mieczysław Bieniek	Chorzów, Imielin, Pawłowice, Skoczów, Świerklaniec, Zabrze
Ewa Błaszcyk	Gliwice, Rydułtowy
Katarzyna Bonda	Dąbrowa Górnicza, Kłobuck, Sosnowiec
ks. Adam Boniecki	Piekary Śląskie
Olga Bończyk	Jaworzno
Jerzy Bralczyk	Mikołów
Marcin Brykczyński	Kamienica Polska, Zawiercie
Wojciech Brzoska	Sosnowiec
Wojciech Cejrowski	Mikołów

Ewa Chotomska	Bielsko-Biała, Goczałkowice-Zdrój, Łęczyny, Łaziska Górne
Sylwia Chutnik	Dąbrowa Górnicza, Katowice, Sosnowiec
Barbara Ciwoniuk	Dąbrowa Górnicza, Jaworzno, Siewierz,
Hanna Cygler	Żywiec
Mariusz Czubaj	Goczałkowice-Zdrój, Kłobuck, Pszczyna
Maria Czubaszek	Zawiercie
Mieczysław Czuma	Bestwina, Jaworzno
Danuta Dąbrowska-Obrodzka	Ruda Śląska
Łukasz Dębski	Dąbrowa Górnicza, Miedźna, Pszczyna, Świerklaniec
Wiesław Drabik	Dębowiec, Imielin, Krupski Młyn, Kuźnia Raciborska, Miasteczko Śląskie, Miedźno, Radzionków, Świnna, Żywiec
Anna Dymna	Sosnowiec
Katarzyna Enerlich	Katowice, Poczesna, Radziechowy-Wieprz
Liliana Fabisińska	Sosnowiec
Arkady Fiedler	Bestwina, Racibórz, Świerklaniec, Wilkowice, Wodzisław Śląski, Wojkowice
Marta Fox	Jaworzno, Sosnowiec, Wojkowice
Agnieszka Frączek	Cieszyn, Pawłowice
Aleksandra Frączak	Gliwice
Barbara Gawryluk	Dąbrowa Górnicza, Świętochłowice
Jacek Getner	Katowice, Kuźnia Raciborska, Lelów, Opatów, Poręba
Agnieszka Gil	Jaworzno
Beata Gołombiowska	Katowice
Andrzej Grabowski	Łęczyny, Psary
Barbara Gruszka-Zych	Czeladź
Magdalena Grzebałkowska	Katowice
Szymon Hołownia	Dąbrowa Górnicza, Goczałkowice-Zdrój
Roman Hula	Psary
Wojciech Jagielski	Świerklaniec
Roksana Jędrzejewska-Wróbel	Będzin, Czeladź, Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Psary, Sosnowiec, Tarnowskie Góry
Małgorzata Kalicińska	Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Przystajń, Ruda Śląska
Melania Kapelusz	Psary
Ignacy Karpowicz	Katowice
Grzegorz Kasdepke	Tarnowskie Góry
Anna Kaszubska	Miasteczko Śląskie, Świerklaniec
Marian Kisiel	Sosnowiec
o. Leon Knabit	Cieszyn, Jaworzno
Sławomir Koper	Będzin, Cieszyn, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Wodzisław Śląski
Dariusz Kortko	Katowice
Barbara Kosmowska	Czeladź, Dąbrowa Górnicza, Łęczyny, Psary, Sławków
Marek Krajewski	Dąbrowa Górnicza, Sosnowiec
Bernard Krawczyk	Mysłowice
Jarosław Kret	Jaworzno, Świerklaniec, Zbrosławice
Wojciech Kuczok	Dąbrowa Górnicza
Halina Kunicka	Jaworzno, Rydułtowy
Marcin Kydryński	Racibórz
Roma Ligocka	Wodzisław Śląski
Bartłomiej Majzel	Sosnowiec
Robert Makłowicz	Bielsko-Biała
Zbigniew Masternak	Gierałtowiec, Krzepice, Miedźna, Miedźno, Tworóg, Woźniki
Leszek Mazan	Bestwina

Jan Mela	Gliwice
Marcin Meller	Jaworzno, Łędziny
Arkadiusz Niemirski	Gierałtowiec, Koniecpól, Kornowac, Koziegłowy, Lubomia, Myszków, Ogrodzieniec, Poraj, Psary, Rybnik, Siewierz, Zebrzydowice
Ewa Nowak	Godów, Lubliniec, Pawłowice, Wodzisław Śląski
Artur Nowicki	Czechowice-Dziedzice
Marta Obuch	Czeladź, Katowice
Joanna Olech	Katowice, Krupski Młyn, Racibórz
Monika Oleksa	Katowice
Łukasz Orbitowski	Częstochowa, Sosnowiec
Beata Ostrowicka	Jaworzno, Miedźna
Marcin Pałasz	Jaworzno, Katowice, Krupski Młyn, Krzepice, Łędziny, Poczesna, Pszczyna, Racibórz, Rybnik, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Tworóg
Roman Pankiewicz	Imielin, Kornowac, Mstów, Ogrodzieniec, Ożarówce, Strumień, Wręczyca Wielka, Zawiercie
Ewa Parma	Katowice
Agata Passent	Cieszyn
Romuald Pawlak	Bielsko-Biała, Sosnowiec
Krzysztof Petek	Pawłowice, Psary, Wodzisław Śląski
Wioletta Piasecka	Brenna, Lipowa, Pawłowice, Pszczyna, Wilamowice
Renata Piątkowska	Bielsko-Biała, Bojszowy, Cieszyn, Dąbrowa Górnicza, Mikołów, Pszczyna, Sosnowiec, Strumień
Małgorzata Piekarska	Krupski Młyn, Ożarówce
Małgorzata Piekorz	Jastrzębie-Zdrój
Andrzej Pilipiuk	Racibórz
Eliza Piotrowska	Chorzów, Pawłowice, Świerklaniec
Andrzej Poniedziałki	Racibórz
s. Anastazja Pustelnik	Lipowa
Remigiusz Rączka	Imielin, Radlin
Jolanta Reisch-Klose	Brenna, Jaworzno, Kornowac, Lelów, Strumień
Dariusz Rekosz	Bielsko-Biała, Bobrowniki, Buczkowice, Cieszyn, Goczałkowice-Zdrój, Imielin, Łazy, Pszczyna
Krzysztof Respondek	Boronów
Barbara Rosiek	Bielsko-Biała, Częstochowa, Piekary Śląskie
Olga Rudnicka	Racibórz
Michał Rusinek	Bielsko-Biała, Dąbrowa Górnicza, Wodzisław Śląski
Katarzyna Ryrych	Imielin
Sławomir Shuty	Katowice
Marek Skowroński	Dąbrowa Górnicza, Piekary Śląskie
Ewa Stadtmüller	Miedźna
Zofia Stanecka	Dąbrowa Górnicza, Łaziska Górne
Andrzej Stasiuk	Dąbrowa Górnicza, Łędziny
Agnieszka Stelmaszczyk	Katowice
Małgorzata Strękowska-Zaręba	Zawiercie
Andrzej Sowa	Pawłowice
Izabela Sowa	Dąbrowa Górnicza
Filip Springer	Katowice
Leszek Szczasny	Brenna
Maciej Szczawiński	Ruda Śląska, Sławków
Ziemowit Szczerek	Katowice
Marcin Szczygielski	Sosnowiec

Mariusz Szczygieł	Bielsko-Biała, Dąbrowa Górnicza, Jastrzębie-Zdrój, Racibórz, Zawiercie
Marek Szoltysek	Bestwina, Goczałkowice-Zdrój, Katowice, Łędziny
Monika Szwaja	Czeladź, Dąbrowa Górnicza, Psary
Kazimierz Szymeczko	Jaworzno, Mikołów, Ustroń, Świętochłowice
Szczepan Twardoch	Katowice
Agnieszka Tyszka	Katowice, Piekary Śląskie, Radzionków
Mariusz Urbanek	Bielsko-Biała
Krzysztof Varga	Dąbrowa Górnicza, Racibórz
Adam Wajrak	Katowice
Paweł Wakula	Jaworzno
Elwira Watała	Mysłowice, Ogrodzieniec, Zawiercie
Juliusz Wątroba	Łodygowice
Krzysztof Wielicki	Pawłowice
Maria Wiernikowska	Jaworzno
Łukasz Wierzbicki	Świerklaniec, Tychy
Marcin Wilk	Lipowa, Świerklaniec
Rafał Witek	Świerklaniec
Magdalena Witkiewicz	Katowice, Lipowa
Magdalena Zarębska	Czechowice-Dziedzice, Wilamowice, Zawiercie
Michał Zawadka	Piekary Śląskie, Siewierz, Sosnowiec
Magdalena Zawadzka	Jaworzno
Paweł Zawitkowski	Rydułtowy
Andrzej Żak	Bielsko-Biała
Jakub Żulczyk	Katowice

Wykłady, sesje i prezentacje popularnonaukowe, konkursy, wystawy, koncerty

Biblioteki w swojej codziennej pracy proponowały bogatą ofertę wykładów, sympozjów, sesji popularnonaukowych i konferencji. Dużą popularnością cieszyły się organizowane spotkania z ludźmi nauki, czy specjalistami przeróżnych dziedzin, w czasie których poruszana jest modna i aktualna problematyka społeczna. Przybierają one często formę paneli dyskusyjnych czy konwersatoriów, podczas których słuchacze zabierają głos komentując omawiany problem, dzieląc się własnymi spostrzeżeniami i uwagami.

Biblioteki stają się centrami edukacyjnymi, w których można podjąć kursy e-learningowe, nauczyć się obsługi komputera, czy konkretnego programu, rozpocząć naukę języka obcego, itp.

Ważne miejsce w codziennej działalności bibliotek zajmują wystawy podejmujące różnorodne tematy, przybierając przy tym rozmaite formy przekazu. Promowana jest twórczość lokalnych artystów, ale i prezentowane prace zagranicznych twórców. Miejsce na prezentację własnej twórczości znajdują także amatorzy, pasjonaci, dzieci i młodzież. Wiele bibliotek specjalnie do tego celu organizuje u siebie wydzielone przestrzenie pełniące funkcje mniejszych czy większych galerii.

Niesłabnącą popularnością wśród czytelników cieszyły się rozmaite konkursy adresowane do różnych grup wiekowych, którym niejednokrotnie towarzyszą atrakcyjne nagrody rzeczowe, ekspozycje, publikacje wyróżnionych prac.

Poniżej wymieniono tylko kilka przykładowych inicjatyw, jakie podjęto w 2015 roku.

Bielsko-Biała	Spotkania z X Muzą – Klub Miłośników Filmu
	Bielskie spotkania z historią – spotkania o tematyce historycznej
	Klub zdrowia – spotkania prozdrowotne
	Festiwal literatury węgierskiej
Bestwina	Kurs języka migowego
Będzin	Komputerowa Szkoła Seniora – zajęcia warsztatowe adresowane do seniorów
	Będziński Uniwersytet Trzeciego Wieku
Buczkowice	Wieczór z poezją – cykl spotkań poświęconych czytaniu i recytacji poezji

Bobrowniki	Wieczór z gwiazdą – spotkania ze znanymi osobami. W ramach cyklu zorganizowano spotkanie ze Zbigniewem Zamachowskim, Adrianną Biedrzyńską, Barbarą Kurdej-Szatan
Bojszowy	Warsztaty decoupage Rodzinna akademie zabawy – cotygodniowe zajęcia dla dzieci w wieku 2-4 lata i ich rodziców
Bytom	Europejskie spotkania – impreza cykliczna, która ma na celu promowanie wiedzy o UE we wszystkich aspektach jej działalności Ekstremalna jesień w bibliotece – cykl spotkań z ludźmi zajmującymi się ekstremalnymi sportami
Cieszyn	Strefa aktywnego seniora – cykl warsztatów z zakresu edukacji medialnej Angielski dla seniora – kurs językowy dla osób starszych
Czechowice-Dziedzice	Akademia Pięknego Czasu – szereg zajęć, warsztatów kulinarno-edukacyjnych oraz animacyjnych, lektoratów językowych, wycieczek, wykładów
Dąbrowa Górnicza	Zaczytana Dąbrowa – całoroczna kampania promująca czytelnictwo Biblioteka na plaży – czytelnia zorganizowana dla plażowiczów zbiornika wodnego Pogoria, gdzie na bibliotecznych leżakach można było poczytać książkę, obejrzeć wystawy czy przygotowane pokazy Akademia Pokoleń – kulturalno-edukacyjny projekt międzypokoleniowy Klub Ciekawych Świata – cykliczne dyskusje o literaturze podróżniczej
Gliwice	BOOK-UJEMY MONDRIANA – happening artystyczno-literacki, w efekcie którego z palet powstała plenerowa letnia czytelnia w stylu neoplastycyzmu, zbudowana przez gmachem Biblioteki Czytanie Umysłu – cykl warsztatów i spotkań ze specjalistami różnych dziedzin (psychologdy, logopedzi, pedagogdy itp.) Po Nitce do książki – konkurs oparty o fotograficzne zagadki literackie, bibliotekarze wcielali się w postaci literackie
Gliwice Powiatowa BP	Śląsk literacki XIX i XX wieku – konferencja regionalna dla bibliotekarzy, nauczycieli i regionalistów
Godów	Biblioteczne Warsztaty Twórcze – dekorAkcja – cykl spotkań warsztatowych Spotkania ludzi z pasją – lokalni pasjonaci z różnych dziedzin opowiadają o swoich zamiłowaniach
Jastrzębie-Zdrój	Jastrzębski Maraton Literacki – projekt promujący wartościowe zjawiska czytelnicze – happeningi, imprezy plenerowe Nowoczesne technologie i cyfrowy świat – wyzwania współczesnego bibliotekarstwa – konferencja współczesnego bibliotekarstwa Babiniec – cykl comiesięcznych spotkań dla kobiet FilmOFFisko – imprezy dla miłośników kina niezależnego Wakacyjna akademie – międzypokoleniowe warsztaty dla młodzieży i dorosłych
Jaworzno	Czytanie siostrą pisania – cykl spotkań literackich, rozmowy na temat twórczości, życia znanych pisarzy Kondycja ludzka – cykl spotkań wykładowo-warsztatowych mających na celu usprawnienie formy psychicznej i fizycznej Klub filmowy – cykl spotkań na temat X muzy – dyskusje, prelekcje, prezentacje połączone z wyświetlaniem filmów o dużych walorach artystycznych Klub teatralny – cykl spotkań dla miłośników sztuki teatralnej
Katowice	Cykl spotkań podróżniczych
Łaziska Górne	Czas seniora – spotkania tematyczne i integracyjne dla osób starszych Otwarcie na zdrowie - cykl spotkań prozdrowotnych
Mikołów	Angielski z kulturą – kurs języka angielskiego dla dorosłych i seniorów połączony z elementami kultury
Psary	Nie taki komputer straszny – cykl zajęć dla seniorów
Ruda Śląska	Szolka tyju – I Fest Literacki – targi książki śląskiej
Siemianowice Śląskie	Spotkania z wyobraźnią – cykliczne warsztaty artystyczne dla dorosłych i młodzieży
Sosnowiec	XI Sosnowieckie Dni Literatury Kino w Bibliotece – cykliczne spotkania połączone z prelekcjami filmów Sosnowiecka Jesień Teatralna – cykl imprez, wystaw i prelekcji nt. teatru
Świętochłowice	Spotkania z poezją – spotkania dla członków Polskiego Związku Niewidomych
Zabrze	Spotkania podróżnicze – cykl spotkań z obywatelami, podróżnikami

Żory	Zaczytane miasto – projekt czytelniczy popularyzujący czytanie
	Śniadanie na trawie – imprezy plenerowe dla rodzin
Żywiec	Robotyka i nauka – warsztaty budowania robotów z klocków Lego

Popularność Dyskusyjnych Klubów Książki

Nieśląbnącą popularnością cieszyły się nadal w województwie śląskim Dyskusyjne Kluby Książki (DKK). Ich liczba z roku na rok rośnie. W 2015 roku działało 89 Dyskusyjnych Klubów Książki, w tym 25 dziecięcych i młodzieżowych w 47 bibliotekach: Bestwinie (3), Będzinie (2), Bielsku-Białej (8), Buczkowicach, Bytomiu (3), Chorzowie, Cieszynie, Czeladzi (2), Częstochowie (4), Dąbrowie Górniczej (2), Gliwicach (2), Istebnej, Jastrzębiu-Zdroju (2), Jaworznie, Katowicach (MBP – 11, B.Ś - 3), Kłobucku, Knurówie, Koszarawie, Krzepicach, Kuźni Raciborskiej, Lipowej, Lublińcu, Łazach, Łodygowicach, Mysłowicach, Pilicy (2), Porębie, Przystajni, Raciborzu (2), Radziechowach-Wieprzu, Rudzie Śląskiej (2), Rybniku (2), Siemianowicach Śląskich (2), Sławkowie, Sosnowcu (2), Świerklańcu, Tarnowskich Górach, Tychach (4), Ustroniu, Wilkowicach, Wodzisławiu Śląskim, Zabrze (2), Zawierciu (2), Żorach (2) i Żywcu (2).

Biblioteki publiczne chętnie włączały się w różne – często ponadlokalne projekty i działania. W minionym roku, dla przykładu można wymienić:

- **Narodowe czytanie „Lalki” Prusa** pod honorowym patronatem prezydenta RP: Będzin, Bielsko-Biała, Blachownia, Bobrowniki, Boronów, Cieszyn, Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Gierałtowice, Gliwice, Goczałkowice-Zdrój, Irządze, Jastrzębie-Zdrój, Jaworzno, Katowice, Kłobuck, Kruszyna, Lelów, Mikołów, Mysłowice, Ogródzieniec, Olsztyn, Ornontowice, Pawonków, Piekary Śląskie, Pilchowice, Pilica, Poręba, Pszczyna, Radlin, Racibórz, Rudziniec, Siemianowice Śląskie, Skoczów, Sosnowiec, Szczekociny, Szczyrk, Świętochłowice, Świerklaniec, Węgierska Górka, Wielowieś, Zawiercie, Żory, Żywiec.
- **Odjazdowy bibliotekarz** to akcja, w której bibliotekarze, czytelnicy i miłośnicy książek oraz rowerów, przejeżdżając przez miasto lub okolicę, mogą przyjemnie i aktywnie spędzić wiosenne popołudnie w gronie osób o podobnych pasjach. Imprezę zorganizowały m.in. biblioteki w: Blachowni, Dąbrowie Górniczej, Gliwicach, Kłobucku, Łazach, Ornontowicach, Orzeszu, Raciborzu, Rybniku, Wyrach, Zabrze, Zawierciu.
- **Tydzień Zakazanych Książek** – akcja uświadamiająca problemy związane z wolnością słowa, zachęcająca do czytania, również tych tekstów, które uznano za niepoprawne politycznie, obyczajowo itp.
- **Spotkania z pasjami** – projekt Fundacji Orange adresowany do wszystkich seniorów – spotkania w formie wideokonferencji ze znanymi osobami.
- **W podróży czytam... Herberta** - ogólnopolska akcja Fundacji im. Zbigniewa Herberta. Akcja stawia sobie za cel nie tylko upowszechnienie twórczości tego poety, ale także popularyzację czytelnictwa w ogóle. Podróż, nawet krótka, jak codzienny przejazd środkami komunikacji do pracy lub szkoły, to doskonała okazja do nadrobienia zaległości literackich (m.in.: Czechowice-Dziedzice, Czeladź, Gierałtowice, Łazy, Nędza, Suszec).
- **Polska Cyfrowa Równych Szans** to program, którego głównym celem jest przybliżenie korzyści płynących z umiejętności poruszania się w internecie ludziom po pięćdziesiątym roku życia.
- **E-motywacje** – projekt Fundacji Orange dla Bibliotek pod nazwą „Akcja e-motywacja”. Głównym celem projektu była aktywizacja i wspieranie osób starszych w rozwoju osobistym i społecznym. Uczestnicy akcji w przyjaznej atmosferze zostali zaproszeni do udziału w przygodzie z odkrywaniem siebie. Spotkania z gośćmi były transmitowane on-line, każde poświęcone było innemu tematowi, z innym gościem. Seniorzy mieli możliwość zadawania pytań gościom transmisji i wymieniać się między sobą własnymi pomysłami. W projekt włączyło się wiele śląskich bibliotek, m.in.: Brenna, Czechowice-Dziedzice, Częstochowa, Dąbrowa Górnicza, Gierałtowice, Goczałkowice, Jaworzno, Jeleśnia, Kozy, Kuźnia Raciborska, Lelów, Łazy, Mierzęcice, Mstów, Myszków, Rudziniec, Rybnik, Świerklaniec, Wryy.

7.3. Czytelnictwo dzieci i młodzieży – problemy, obserwacje

Czytelnictwo dzieci i młodzieży odgrywa niezmiernie ważną rolę zarówno w ich rozwoju, jak i procesie systematycznego kształcenia i wychowania. Obserwowany od jakiegoś czasu w bibliotekach zwrot w kierunku najmłodszych – kilkuletnich czytelników – przynosi efekty, co widać w postaci wzrostu czytelników zarejestrowanych w grupie 6-12-latków.

Świadczone dla nich usługi, tworzenie przyjaznej przestrzeni skutkuje wzrostem ich liczby w bibliotekach, mimo, iż grupa ta jest dość trudna, bo szybko zmieniają się jej zainteresowania czytelnicze.

7.3.1. Współpraca z rodzicami, organizacjami i instytucjami w zakresie animacji czytelnictwa dzieci i młodzieży

Obserwowany w 2015 r. dalszy wzrost zainteresowania dzieci do lat 12 książką napawa optymizmem, choć martwi fakt dalszego spadku czytelnictwa w grupie uczniów i studentów.

Rozwój czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży szkolnej ma ścisły wpływ na ich ogólny rozwój intelektualny, dlatego powinien być traktowany jako ważny czynnik w procesie edukacji. Pozyskiwanie właściwych zbiorów bibliotecznych trafiających w gusta czytelników oraz umiejętne kierowanie procesem czytelniczym według upodobań i zainteresowań młodych ludzi wymaga dużego wysiłku ze strony bibliotekarzy, rodziców, nauczycieli.

W działalności bibliotek istotną rolę odgrywa integracja ze środowiskiem lokalnym, której celem jest zaktywizowanie go do wspólnego realizowania celów edukacyjnych i kulturalnych. Książnice podejmują współpracę z wieloma placówkami edukacyjnymi (szkoły, przedszkola, ośrodki językowe, poradnie pedagogiczne i psychologiczne, logopedyczne, szkoły wyższe i inne placówki oświatowe czy edukacyjne), społecznymi (ośrodki pomocy społecznej, świetlice środowiskowe, warsztaty terapeutyczne, szpitale, ośrodki służby zdrowia), opiekuńczymi (domy pomocy społecznej, domy dziecka), wyznaniowymi (kościół, zbory) czy też wreszcie kulturalnymi (ośrodki kultury, zespoły artystyczne, teatry, muzea, itd.). Są to ponadto różne instytucje, firmy, przedsiębiorstwa, spółdzielnie mieszkaniowe, banki, fundacje, stowarzyszenia oraz inne instytucje działające na terenie ich miast i gmin, ale i te o znacznie szerszym zasięgu jak np. Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy, Fundacja „Dzieci Niczyje” czy Fundacja ABC XXI „Cała Polska czyta dzieciom”, Instytut Pamięci Narodowej i inne organizacje.

7.3.2. Najważniejsze przykłady form pracy z dziećmi i młodzieżą

Biblioteki publiczne wychodząc naprzeciw potrzebom i odpowiadając oczekiwaniom młodych ożywiały czytelnictwo dziecięce w różnorodny sposób, starając się spełniać jak najlepiej oczekiwania swoich odbiorców. Organizowały lekcje biblioteczne, warsztaty, pogadanki, wystawy edukacyjne, spotkania ze specjalistami z różnych dziedzin i inne formy wspierające zdobywanie wiedzy przez osoby uczące się.

Dużą popularnością cieszyły się liczne konkursy, zabawy, imprezy plenerowe, gry miejskie, nocne imprezy biblioteczne, turnieje gier video, planszowych, komputerowych, wycieczki, koncerty czy rozmaite spotkania (autorskie, ilustratorskie, z pasjonatami, artystami), koncerty, przeglądy artystyczne, kursy językowe, warsztaty artystyczne i rękodzielnicze. Biblioteki włączały się w obchody uroczystości i jubileuszy związanych z bohaterami literackimi, twórcami książek, brały udział w krajowych i międzynarodowych akcjach czytelniczych.

Miniony rok obfitował w wiele imprez kulturalnych, promocyjnych, edukacyjnych. Poniżej przedstawiamy wybrane z nich:

Biblioteka	Podejmowana inicjatywa
Bestwina	<i>Wakacyjny Maraton Teatralny</i> – cykl spektakli teatralnych dla najmłodszych
Będzin	<i>Akademia Czytania i Mądrego Wychowania</i> – cykliczne imprezy kulturalno-literackie
Bielsko-Biała	<i>Książnica przyjazna dzieciom</i> – projekt literacko-animacyjny dla najmłodszych
Bobrowniki	<i>Konwent miłośników gier planszowych</i>
Bojszowy	<i>Rodzinna Akademia Zabawy</i> – cotygodniowe zajęcia dla dzieci w wieku 2-4 lat i ich rodziców
Bytom	<i>Klub Czytających Rodzin</i> – zajęcia literackie wzmacniające więzi między dziećmi i ich opiekunami <i>Kącik Artystyczny KreaTYwnia</i> – warsztaty artystyczne dla dzieci i młodzieży
Cieszyn	<i>Generacje – Kreacja. Sztuka w dialogu pokoleń</i> - międzypokoleniowe warsztaty multimedialne dla seniorów i młodzieży <i>VIII Międzynarodowy Festiwal Czytania nad Olzą</i> <i>Dziecinada</i> – gra miejska
Czechowice-Dziedzice	<i>Akademia Bibliotecznych Odkrywców</i> – zajęcia dla dzieci i ich rodziców
Czeladź	<i>Zawodowcy czytają dzieciom</i> – spotkania literackie z przedstawicielami różnych grup zawodowych
Częstochowa	<i>Poczytaj mi mamo, poczytaj mi tato</i> – zajęcia popołudniowe dla rodzin <i>O-błądny Turniej Rycerski</i> – impreza plenerowa dla rodzin
Dąbrowa Górnicza	<i>Klub Malucha</i> – cykliczne zajęcia dla dzieci w wieku 2-4 lat oraz Klub Pomysłowych Dzieciaków dla dzieci w wieku 6-12 lat

	<i>International Games Day @ You Library</i> – dzień gier w Bibliotece <i>Baśniopodróże</i> – literacki projekt dla dzieci i młodzieży
Gliwice	<i>Kulturalny maluch</i> – gra miejska, w której zadaniem dzieci było odwiedzenie jak największej ilości placówek kulturalnych miasta <i>GIMGRA</i> – gra miejska dla gimnazjalistów mająca na celu podniesienie kompetencji młodzieży w zakresie korzystania z aplikacji, tworzenie materiałów multimedialnych, doboru informacji, itp.
Godów	<i>Karta Małego Czytelnika</i> – specjalne karty biblioteczne, na których młodzi czytelnicy zbierają kolorowe naklejki za wypożyczenia i udział w bibliotecznych imprezach, które upoważniają do otrzymania nagrody za aktywne uczestnictwo w życiu biblioteki.
Jastrzębie-Zdrój	<i>Biblioteczna akademia przedszkolaka</i> – projekt literacko-czytelniczy dla przedszkolaków <i>Dni Baśniowe</i> – interaktywne warsztaty literackie oparte na baśniach
Jaworzno	<i>Klub Czytających Dziadków</i> – program realizowany przy współpracy z uczestnikami Uniwersytetu III Wieku – wspólne czytanie i imprezy kulturalne <i>Bobas w bibliotece</i> – zajęcia edukacyjne, poradnicze dla rodziców małych dzieci i tych spodziewających się dzieci <i>Urodziny w Bibliotece</i> – literackie przyjęcia urodzinowe o charakterze warsztatów edukacyjno-rozrywkowych <i>Poznaj świat z Biblioteką</i> – wirtualne podróże po świecie – interaktywne zajęcia warsztatowe z wykorzystaniem komputera i Internetu Spotkania teatralne i muzyczne dla dzieci – cykliczne spotkania i zajęcia dla dzieci
Katowice	<i>Groza nie czytać</i> – noc w bibliotece <i>K(omiksy) O(brazy) P(lanszówki) w Ogrodzie</i> – impreza dla miłośników komiksów, książek oraz gier planszowych połączona z warsztatami projektowania komiksów <i>Fajfy w Bibliotece, Wieczory przy świecach, czwartki w Bibliotece</i> – stałe cykle spotkań, w ramach których odbywają się prelekcje, spotkania koncerty <i>Zaginione Śląskie Słowa</i> – gra terenowa związana z poznawaniem historii i kultury Śląska <i>Wielka Zabawa Rodzinna</i> – impreza plenerowa połączona z korowodem postaci literackich
Lubliniec	<i>Głośne Czytanie na Rynku</i> – impreza literacka
Łaziska Górne	<i>Tajemnice bajek</i> – zajęcia biblioterapeutyczne dla dzieci
Mikołów	<i>Spotkania z Rodzinką</i> – zabawy rodzinne połączone z prelekcjami, spotkaniami ze specjalistami <i>Poranki bajkowe</i> – poranne imprezy połączone z wyświetlaniem bajek
Mysłowice	<i>Baw się z nami książeczkami</i> – cykliczne imprezy dla najmłodszych <i>Spacer z bajkową walizką</i> – cykl zajęć czytelniczych organizowanych w miejskim żłobku
Piekary Śląskie	<i>Biblioteka ART.</i> – cykliczne artystyczne zajęcia dla dzieci
Racibórz	<i>Klub malucha</i> – zajęcia dla dzieci w wieku 1,5–3 lat <i>Parada Bajkowych Postaci</i> – korowód miejski
Radzionków	<i>PAW</i> – Papierowa Akademia Wyobraźni
Ruda Śląska	<i>Klub Maluszka</i> oraz <i>Klub Babci i Wnusia</i> – projekty czytelnicze połączone ze spotkaniami
Rybnik	<i>Bajkowy Ogród Malucha</i> – cykliczne zajęcia plenerowe dla maluchów
Rydułtowy	<i>Moliki i Wesołe Nutki</i> – grupy zabawowe dla dzieci do lat 3 i ich opiekunów
Siemianowice Śląskie	<i>Maluch w bibliotece</i> – grupa zabawowa dla dzieci do lat 3 i ich opiekunów
Sosnowiec	<i>Godziny radości</i> – cykl zajęć plastyczno-edukacyjnych dla dzieci i ich rodziców <i>Potworny Maraton Filmowy</i> – wieczorna impreza filmowa dla dzieci i młodzieży
Strumień	<i>Dziecięca Akademia Naukowa</i> – zajęcia edukacyjne dla dzieci
Suszec	<i>Suszeckie grupy zabawowe</i> – zajęcia dla dzieci w wieku 2-3 lat
Świętochłowice	<i>Klub Gier Planszowych „Pionek”</i>
Tarnowskie Góry	<i>Wtorkowe spotkania z bajką</i> – zajęcia czytelnicze połączone z zabawami
Tychy	<i>Klub Motyli Książkowych</i> – zajęcia dla dzieci do 5 lat
Wodzisław Śląski	<i>Magia czytania</i> – cykl spotkań dla przedszkolaków
Zabrze	<i>Kraina Baśni i Podróżujący Przedszkolak</i> – cykle spotkań literackich dla dzieci

Żory	<i>Klub Czytających Rodzin</i> – imprezy literackie połączone ze spotkaniami, pokazami, itp. <i>Logopedyczne Fiku Miku</i> – darmowe spotkania z logopedą
Żywiec	<i>Niezwykłe podróże po Europie</i> – cykl imprez dla dzieci

Dużym powodzeniem w śląskich bibliotekach cieszy się niezmiennie całonocna impreza „**Noc z Andersenem**”, międzynarodowe przedsięwzięcie organizowane z okazji Międzynarodowego Dnia Książki Dziecięcej i urodzin J.Ch. Andersena. W ubiegłym roku urodziny duńskiego baśniopisarza obchodziły biblioteki (w niektórych bibliotekach nawet w kilku filiach jednocześnie) w: Będzinie, Boronowie, Cieszynie, Czechowicach-Dziedzicach, Czernichowie, Dąbrowie Górniczej, Gliwicach, Herbach, Imielinie, Irządach, Janowie, Jastrzębiu-Zdroju, Jaworznie, Katowicach, Kobiórze, Lublińcu, Łaziskach Górnych, Miedźnej, Miedźnie, Orzeszu, Ożarówicach, Pietrowicach Wielkich, Raciborzu, Radlinie, Sławkowie, Suszcu, Ślemieniu, Świerkłańcu, Zbroslawicach, Żorach.

Biblioteki w Goczałkowicach-Zdroju, Hażlachu, Siemianowicach Śląskich, dla odmiany uczciły urodziny Andersena organizując zamiast całonocnej imprezy, baśniowy wieczór.

Biblioteki włączyły się aktywnie w obchody Ogólnopolskiego Tygodnia Czytania Dzieciom, Światowego Dnia Pluszowego Misia, w Dzień Bezpiecznego Internetu, w Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci, Światowy Tydzień Przedsiębiorczości, Festiwal NORDALIA i wiele innych. Biblioteki organizowały w swoich placówkach zajęcia dla dzieci i młodzieży podczas przerw w nauce szkolnej, podczas wakacji letnich i ferii zimowych.

Duża liczba śląskich bibliotek wzięła udział w projekcie promującym czytelnictwo wśród dzieci w wieku 5–8 lat, organizowanym przez Centrum Edukacji Obywatelskiej pt. „Czytam sobie w bibliotece”. W ramach akcji biblioteki otrzymały komplet dziewięciu książek z serii „Czytam sobie” Wydawnictwa Egmont wraz ze scenariuszami do zajęć z dziećmi oraz materiałami promocyjnymi, a także dostęp do filmów instruktażowych, przy wykorzystaniu których organizowały zajęcia, w trakcie których dzieci w twórczy sposób interpretowały literaturę korzystając z takich form wyrazu jak film, animacja, plastyka czy teatr. Wśród bibliotek aktywnie uczestniczących w projekcie znalazły się m.in.: Bobrowniki, Boronów, Brenna, Chełm Śląski, Ciasna, Czerwionka-Leszczyny, Dąbrowa Górnicza, Gilowice, Gliwice, Imielin, Jaworzno, Koszarawa, Koziegłowy, Kroczyce, Lubliniec, Lyski, Łaziska Górne, Łodygowice, Miedźna, Mierzęcice, Mikołów, Mysłowice, Myszków, Nędza, Ogrodzieniec, Ornontowice, Ożarowice, Pawłowice, Piekary Śląskie, Pietrowice Wielkie, Przyrów, Przystajń, Radlin, Radzionków, Rudziniec, Rydułtowy, Siewierz, Skoczów, Sławków, Suszec, Świerklaniec, Świętochłowice, Tarnowskie Góry, Tworóg, Wisła, Wodzisław Śląski, Wojkowice, Wiry.

7.4. Nowe technologie wspierające rozwój czytelnictwa

Technologie w bibliotekach już dawno nie są nowością i obecnie stanowią nieodłączny element czytelnictwa, sal multimedialnych i innych bibliotecznych agend. Najnowszy sprzęt i oprogramowanie najczęściej spotyka się w tych instytucjach, którym w ostatnim czasie udało się pozyskać środki zewnętrzne, ale zdarza się, że koszty nowoczesnych rozwiązań biblioteki pokrywają z własnych budżetów. Nowe technologie kojarzone są przede wszystkim z komputerami. Odpowiednia liczba stanowisk z tego typu sprzętem to podstawa nowoczesnej biblioteki, dlatego księżnice szukają źródeł, z których można pozyskać środki na zakup nowych zestawów komputerowych. Biblioteki nie tylko biorą udział w konkursach grantowych (jako przykład można przytoczyć program Instytutu Książki „Kraszewski. Komputery dla bibliotek”), ale pozyskują również środki z innych, niezbyt popularnych dotychczas źródeł. Przykładem mogą być biblioteki publiczne w Pszczynie oraz w Katowicach, którym udało się pozyskać sprzęt dzięki budżetom obywatelskim. Zauważalnym zjawiskiem jest, że nowoczesny sprzęt posiadają biblioteki szczególnie w tych miejscowościach, w których przeprowadzana była w ostatnim czasie modernizacja lub budowa nowego budynku bibliotecznego w ramach większego grantu. Niektóre biblioteki sięgają po niestandardowe rozwiązania i zamiast tradycyjnych komputerów stacjonarnych oferują użytkownikom urządzenia typu All-in-One (np. Biblioteka Miejska w Cieszynie), które wyglądają jak monitory czy telewizory LED, jednak wszystkie podzespoły (jak np. procesor i dysk twardy) skrywają wewnątrz obudowy, z tyłu. Spośród urządzeń, które zaczynają się pojawiać w lokalach bibliotecznych, można wymienić również tablice interaktywne. Posiadają je m.in. biblioteki w Dąbrowie Górniczej, Pszczynie, Sosnowcu oraz miejska w Gliwicach. Są one wykorzystywane na przykład podczas lekcji bibliotecznych oraz szkoleń. Polubili je użytkownicy z młodszych grup, którzy nierzadko specjalnie odwiedzają biblioteki właśnie po to, aby móc z nich korzystać. W Katowicach dzięki głosom mieszkańców w projekcie budżetu obywatelskiego, zakupiono ekrany multimedialne dla kilku filii. Każdy z 60-calowych ekranów podłączonych do laptopa znajduje się na mobilnej platformie, co ułatwia korzystanie z nich podczas zajęć z dziećmi czy spotkań dla dorosłych. W każdej z katowickich filii posiadającej ekrany multimedialne udostępniane są gry edukacyjne, które podnoszą jakość prowadzonych zajęć i ułatwiają dzieciom przyswajanie wiedzy. Jedna z placówek posiada z kolei ekran reklamowy, który przy wejściu do biblioteki prezentuje plakaty i ogłoszenia informujące o organizowanych w całej sieci MBP wydarzeniach: spotkaniach autorskich, imprezach dla dzieci, wystawach.

Niektóre biblioteki wyposażone są w wysokiej jakości sprzęt nagłaśniający. Przykładowo w Pszczynie jest on wykorzystywany w trakcie dużych imprez dla czytelników zarówno w plenerze, jaki w pomieszczeniach biblioteki (np. podczas „Narodowego Czytania”).

Tablety w Twojej bibliotece

W 2015 roku odbył się program „Tablety w Twojej bibliotece”. Jego efektem było pozyskanie tabletów przez część bibliotek z tej grupy, która we wcześniejszych latach wzięła udział w Programie Rozwoju Bibliotek. Realizatorem obu programów była Fundacja Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Tego typu urządzenia były kupowane również przez inne biblioteki, a ich zastosowanie było dosyć szerokie. Bibliotekarze prowadzili kursy, podczas których użytkownicy z różnych grup wiekowych mogli nauczyć się obsługi tabletów oraz sposobów ich kreatywnego wykorzystywania. Urządzenia te były wykorzystywane przez użytkowników do kręcenia i montowania filmów, tworzenia muzyki, edycji zdjęć i rysowania. Spośród najczęściej używanych aplikacji biblioteki wymieniają m.in. Chemist free, Pstryk Komiks, iMovie, Chem3D, GarageBand, GoogleEarth, Louvre HD, Dinosaurs 4d. Bibliotekarze wprowadzali czytelników w świat rozszerzonej rzeczywistości m.in. dzięki aplikacjom Anatomy 4D, Spacecraft 3D oraz Gniezno 3D. Ciekawostką są książki interaktywne, które najlepiej sprawdzają się właśnie na tablecie. Poza tekstem i grafiką umożliwiają one odtwarzanie dźwięku, animacji itd. Zdarza się, że czytelnicy na miejscu za pomocą tabletów korzystają z dostępu do „Wolnych lektur”, wspierając się tą możliwością w sytuacjach, gdy aktualnie na półce brakuje tradycyjnych wydań papierowych. Poza tym urządzenia te przydają się w bibliotekach podczas prowadzenia różnych akcji tematycznych, np. dotyczących historii regionu, ekologii itp.

Tablety, smartfony oraz aparaty cyfrowe w minionym roku służyły w bibliotekach m.in. do prowadzenia warsztatów z animacji poklatkowej. Przykładowo w bytomskiej bibliotece podczas tego typu zajęć powstał film animowany na podstawie baśni Andersena „Brzydkie kaczątko”, zaś w Cieszynie dzieci stworzyły produkcję pt. „Lokomotywa”.

Do urządzeń, w które póki co zaopatrzona jest mniejsza część bibliotek, należą **czytniki e-booków**. W odróżnieniu od tabletów posiadają one tzw. papier elektroniczny, umożliwiający wygodne czytanie e-książek. Czytniki najczęściej udostępniane są na miejscu w czytelniach, jednak niektóre biblioteki decydują się wypożyczać je do domu (np. MBP w Gliwicach, Jaworznie, Zabrze, czy też GBP w Świerklańcu). W pamięci udostępnianego urządzenia przeważnie znajdują się publikacje w formacie epub, mobi lub PDF, do których prawa autorskie już wygasły. Wśród bibliotek posiadających tego typu sprzęt znajdują się także m.in. te w Bielsku-Białej, Czeladzi, Łaziskach Górnych, Żorach oraz mniejsze, np. w Hażlachu, Godowie, Rudzińcu czy Radziechowach-Wieprzu.

Nowe rozwiązania pojawiają się również w katalogach elektronicznych. Przykładowo w Książnicy Beskidzkiej **Bajeczny Katalog Dziecięcy Molik** łączy funkcję katalogu bibliotecznego z oprogramowaniem edukacyjnym. Stanowi bazę książek adresowanych do młodszych czytelników, a część opisów wzbogacona jest głosem lektora. System ma za zadanie rozbudzać wyobraźnię i rozwijać zainteresowanie książkami również poprzez zabawę.

W bibliotekach oczywiście pojawiają się również inne ciekawe rozwiązania, np. w Rybniku udostępniana jest usługa drukowania poprzez platformę PrintGo.pl.

Książka „w chmurze”

Od kilku lat biblioteki zachęcają czytelników do korzystania z nowych technologii, oferując dostęp do platform z publikacjami elektronicznymi – IBUK Libra, Bezkartek.pl, a ostatnio również NASBI. Dostęp do książek w chmurze, bez możliwości pobrania na dysk, był od początku dyskusyjny w kwestii wygody i użyteczności. Czas, w którym biblioteki udostępniały tę ofertę, pokazał, że wątpliwości nie były do końca uzasadnione. Istnieje bowiem dość pokaźna liczba czytelników, którzy mając dostęp do ciekawych, popularnych lub unikatowych tytułów, chcą czytać z ekranu. Kluczowe dla czytelnika są tutaj treść oraz narzędzia ułatwiające poruszanie się po platformie, a dla bibliotek warunki finansowe oraz sprawny panel administracyjny. Te wszystkie kryteria wpływają zarówno na opłacalność inwestowania przez biblioteki w konkretną usługę, jak i na statystyki czytelnicze.

Kody QR, które stosowane były zaledwie przez kilka bibliotek, dziś przez wiele tych instytucji są zamieszczane na bibliotecznych materiałach promocyjnych. Zeskanowanie kodu powoduje przekierowanie użytkownika pod zakodowany adres strony WWW, na której umieszczono informacje dotyczące konkretnego przedsięwzięcia – imprezy bibliotecznej, konkursu, książki itd. Obsługi kodów QR użytkownicy (również seniorzy) uczą się w bibliotekach podczas warsztatów, dzięki czemu przygotowani są oni do korzystania z tego kanału informacji również w innych obszarach (kina, akcje społeczne, komercja itd.).

Do stosunkowo nowych form pracy i działalności informacyjnej bibliotek zaliczyć można również wykorzystywanie prezentacji multimedialnych z użyciem rzutnika, a także korzystanie z funkcjonalności serwisu youtube oraz innych narzędzi internetowych. Przykładowo biblioteka w Bytomiu redaguje gazetkę „Akapit” w formie elektronicznej. Działający

przy Wypożyczalni Literatury dla Dzieci i Młodzieży Klub Młodego Dziennikarza „Akapit” tworzy gazetkę, która powstaje dzięki wykorzystaniu narzędzi dostępnych na ogólnopolskim portalu edukacyjnym Junior Media.

Od kilku już lat w wielu bibliotekach udostępniana jest bezprzewodowa sieć wi-fi, dzięki czemu użytkownicy mogą łączyć się z Internetem za pomocą smartfonów, tabletów oraz laptopów wyposażonych właśnie w moduł wi-fi. Te biblioteki, które nie udostępniają sieci bezprzewodowej, umożliwiają skorzystanie z komputera podłączonego do Internetu przewodowo. Podsumowując, z Internetu użytkownicy mogą korzystać we wszystkich bibliotekach publicznych województwa śląskiego (w większości filii).

Spośród nowatorskich rozwiązań wymienić można zakup przeprowadzony przez MBP w Jaworznie, która nabyła trzy zestawy LEGO MINDSTORMS EV3 wraz z komputerami i tabletami do sterowania robotami. Latem biblioteka rozpoczęła warsztaty „Zostań programistą robotykiem”, które spotkały się z ogromnym zainteresowaniem. Zajęcia te rozwijają u młodzieży umiejętności matematyczne, techniczne oraz kreatywność.

Technologia pomaga również zaspokoić kulturalne potrzeby osób z dysfunkcjami. Czytniki i tablety pozwalają ustawić osobom niedowidzącym odpowiedni rozmiar fontu, z kolei bogata oferta audiobooków, kierowana m.in. do osób niewidomych, umożliwia spędzenie przyjemnego czasu z książką mówioną. Jako przykład biblioteki dbającej o ofertę dla osób z dysfunkcją wzroku można przytoczyć MBP w Mikołowie, która dysponuje multilektorem Sara. Urządzenie to wczytuje dokumenty, korzystając z najnowszej technologii rozpoznawania druku, a następnie odczytuje je głosem o naturalnym brzmieniu. Czyta w ten sposób książki, czasopisma, gazety, rachunki oraz inne dokumenty. Innym przykładem jest biblioteka w Czechowicach-Dziedzicach, która przystąpiła do projektu „Wypożyczalnia odtwarzaczy cyfrowej książki mówionej dla osób niewidomych i słabowidzących – Edycja 2014”, realizowanego przez Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Larix” im. Henryka Rusczyca. Projekt jest dofinansowany przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Na podstawie umowy użyczenia biblioteka otrzymała urządzenie Czytak Plus, które jest przystosowane do obsługi przez osoby niewidome i słabo widzące. Dzięki stowarzyszeniu „Larix” biblioteka otrzymała bezpłatnie także pakiet prawie 1 000 cyfrowych książek mówionych, których można posłuchać właśnie na tym urządzeniu.

Kamery i aparaty służą nie tylko jako narzędzia wykorzystywane podczas warsztatów. Przykładowo w MBP w Jaworznie, kamera posłużyła do nagrania spotu filmowego na temat atrakcji turystycznych i rekreacyjnych miasta. Film stanowił element programu z okazji otwarcia w bibliotece Punktu Informacji Turystycznej. Sprzęt służy również do filmowania bieżących wydarzeń kulturalnych promujących książkę i czytelnictwo, a także utrwalania opowieści m.in. byłych jaworzniaków działaczy Solidarności czy żołnierzy AK.

Do urządzeń, które pojawiają się w niektórych bibliotekach, zaliczają się również infokioski. Chociaż nie są one już nowością i nie są tak oblegane, jak np. stanowiska komputerowe, stanowią dobre źródło informacji (np. o gminie). Biblioteki ze względu na pełnienie funkcji publicznych wydają się z kolei odpowiednim miejscem na udostępnianie infokiosków stałym użytkownikom oraz turystom. Niedawno tego typu urządzenie w ramach projektu „Rozwój społeczeństwa informacyjnego w Zagłębiu Dąbrowskim – Gmina Siewierz” otrzymała M-GBP w Siewierzu.

Korzystanie przez biblioteki z niektórych nowych technologii (np. platform internetowych z e-bookami, kodów QR) opisano szerzej w rozdziale 4.4. E-usługi.

7.5. Obsługa specjalnych grup użytkowników

Biblioteki samorządowe województwa śląskiego starają się zapewnić możliwość korzystania z oferty bibliotecznej wszystkim swoim użytkownikom, ponieważ obsługa czytelników i udostępnianie zbiorów są jednymi z najważniejszych zadań bibliotek publicznych określonych ustawą. Szczególnie istotnym zadaniem jest dotarcie do grup czytelniczych zagrożonych wykluczeniem społecznym. Tak jak i w latach poprzednich, w 2015 roku biblioteki samorządowe województwa śląskiego aktywnie współpracowały z czytelnikami w domach pomocy społecznej, szpitalach, sanatoriach i zakładach karnych. Na charakter podejmowanych przez biblioteki działań duży wpływ miały potrzeby środowiska, ale również możliwości placówek.

Szczególnym typem działalności na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem z kultury jest praca z osobami hospitalizowanymi i osadzonymi. W województwie śląskim działa 15 filii szpitalnych. Praca z osobami przebywającymi w szpitalu ma zupełnie inną specyfikę, wymaga ze strony pracowników bibliotek większej niż zazwyczaj empatii i wyrozumiałości dla czytelnika. Podobny typ działalności prowadzony jest również w punktach bibliotecznych istniejących w domach pomocy społecznej oraz zakładach karnych. W większości wymienionych poniżej placówek działalność bibliotekarzy nie ogranicza się jedynie do udostępniania książek i czasopism. W tych placówkach, gdzie jest to możliwe pacjenci mogą korzystać ze stanowisk komputerowych z bezpłatnym dostępem do Internetu (np. biblioteka szpitalna w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym Nr 2 w Jastrzębiu-Zdroju). Oprócz standardowego wypożyczania, zbiory są dostarczane pacjentom do łóżek. Tego typu działalność proponuje pacjentom Szpitala Opieki Długoterminowej w Jaworzu biblioteka znajdująca się w tej miejscowości. Ciekawą propozycją biblioteki szpitalnej w Jastrzębiu-Zdroju są wystawy fotografii organizowane w tej placówce. W miarę możliwości bibliotekarze pracujący w bibliotekach

szpitalnych prowadzą również warsztaty biblioterapeutyczne i zajęcia literacko-plastyczne dla młodszych pacjentów szpitala. Ciekawą propozycją dla pacjentów Dziennego Oddziału Psychiatrycznego Kliniki św. Łukasza w Bielsku-Białej oraz pacjenci Subrejonowego Ośrodka Leczenia Psychiatrycznego ma Książnica Beskidzka. W ramach cyklu „Spotkania z X muzą” prowadzona jest kinoterapia. Podczas spotkań uczestnicy dyskutują o wybranych tematach filmowych oraz odbywa się pokaz filmowy wcześniej uzgodniony i zaakceptowany przez terapeutę. W ciągu całego roku sprawozdawczego odbyły się 73 takie spotkania.

Niektóre biblioteki samorządowe województwa śląskiego współpracują z zakładami karnymi. Taka współpraca prowadzona jest m.in. przez Bibliotekę Śląską, Książnicę Beskidzką i Miejską Bibliotekę Publiczną w Sosnowcu. Biblioteki prowadzą w zakładach punkty biblioteczne, Dyskusyjne Kluby Książki oraz spotkania edukacyjne.

W tabelach poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby czytelników oraz wypożyczeń w filiach i punktach bibliotecznych istniejących w szpitalach, domach opieki oraz aresztach.

Tabela 1. Biblioteki szpitalne w województwie śląskim

Biblioteki szpitalne			Liczba czytelników	Liczba wypożyczeń
1.		F.18	329	1 828
2.	Bytom	F.24	118	588
3.	Czeladź		129	1 469
4.	Dąbrowa Górnicza		101	3 837
5.	Jastrzębie-Zdrój		1 192	19 611
6.	Jaworzno		808	5 941
7.		F.34	1 449	12 663
8.	Katowice	F.38	2 019	9 895
9.	Orzesze		70	642
10.	Racibórz		693	6 191
11.	Siemianowice Śląskie		223	2 994
12.	Tychy		807	19 784
13.		F.1	691	3 901
14.	Ustroń	F.2	894	4 752
15.	Wodzisław Śląski		245	2 400
SUMA			9 768	96 496

Tabela 2. Punkty biblioteczne prowadzone przez biblioteki publiczne województwa śląskiego przeznaczone dla specjalnych grup użytkowników.

Punkty biblioteczne przeznaczone dla specjalnych grup użytkowników		Liczba czytelników	Liczba wypożyczeń
1.	Punkt biblioteczny w Szpitalu w Będzinie	78	952
2.	Punkt biblioteczny w Szpitalu Ogólnym w Bielsku-Białej	1 210	2 931
3.	Punkt biblioteczny w Szpitalu Wojewódzkim w Bielsku-Białej	304	3 150
4.	Punkt biblioteczny w Szpitalu Pediatrycznym w Bielsku-Białej	224	1 087
5.	Punkt biblioteczny w Subrejonowym Ośrodku Leczenia Psychiatrycznego w Bielsku-Białej	32	376
6.	Punkt biblioteczny w Diecezjalnym Ośrodku Wspierania Rodzin w Bielsku-Białej	28	91
7.	Punkt biblioteczny w Areszcie Śledczym w Bielsku-Białej	427	4 331

8. Punkt biblioteczny w Domu Pomocy Społecznej „Kombatant” w Bytomiu	21	235
9. Punkt biblioteczny w Szpitalu Powiatowym w Mikołowie	48	1 119
SUMA	2 372	14 272

Od wielu lat biblioteki samorządowe województwa śląskiego zakresem swojej działalności obejmują również osoby niepełnosprawne, chore a także seniorów. Zdecydowana większość bibliotek nadal prowadzi usługę „Książka na telefon” przygotowując ofertę czytelniczą dla osób borykających się z różnorodnymi dysfunkcjami, umożliwiającymi im prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie. Pracownicy biblioteki dowożą, bezpośrednio do domów książki osobom starszym i obciążonych niepełnosprawnością ruchową. Organizują także regularne zajęcia kulturalno-oświatowe dla czytelników niepełnosprawnych.

Seniorzy, bogata oferta

Coraz większą grupą użytkowników korzystających z oferty kulturalnej bibliotek są seniorzy. Korzystają z zasobów placówek bibliotecznych nie tylko pod kątem udostępniania zbiorów, lecz również uczestnicząc w specjalnie dla nich przygotowywanych zajęciach i warsztatach edukacyjnych. Biblioteki coraz częściej pozyskują różnorodny sprzęt (komputery, laptopy, tablety, rzutniki multimedialne, aparaty fotograficzne itp.) dla swoich placówek z programów oferowanych przez instytucje państwowe i prywatne. Nowoczesny sprzęt umożliwia prowadzenie bardzo popularnych wśród seniorów warsztatów komputerowych, naukę obsługi tabletu, tworzenie prezentacji multimedialnych. W trakcie zajęć uczestnicy zdobywają umiejętność wyszukiwania informacji w Internecie, zakładania konta e-mailowego, wysyłania poczty elektronicznej, formatowania dokumentu oraz zapisywania i drukowania dokumentów. Takie spotkania odbywają się w wielu bibliotekach samorządowych naszego województwa, forma i zakres ich prowadzenia uzależniona jest głównie od posiadanego sprzętu i wielkości danej placówki. Jedną z ciekawszych propozycji oferowanych seniorom naszego województwa był projekt pod hasłem „Akcja: e-motywacja” realizowany przez biblioteki w całym kraju we współpracy z Fundacją Orange. Projekt skierowany był do seniorów, a Akcja miała na celu aktywizację i wspieranie osób starszych w rozwoju osobistym i społecznym. W akcji tej brały m.in. udział biblioteki w Raciborzu, Mierzęcicach, Goczałkowicach-Zdroju. Tak samo jak w latach poprzednich seniorzy spotykali się w bibliotekach na warsztatach artystycznych, spotkaniach autorskich i edukacyjnych, wieczorkach poetyckich oraz wystawach. Wśród seniorów szczególnie dużym powodzeniem cieszyły się międzypokoleniowe warsztaty rękodzielnicze, z których chętnie korzystano, spędzając wolny czas w gronie osób o tych samych zainteresowaniach i wymieniając się doświadczeniami.

Niektóre biblioteki w województwie śląskim proponowały również pomoc osobom poszukującym pracy. Przykładem jest Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Łazach, która uruchomiła Gminne Centrum Informacji dla osób bezrobotnych. Mieszkańcy miasta i gminy mogli tutaj skorzystać z bezpłatnego dostępu do komputerów i Internetu. Poszukujący pracy korzystali z ofert pracy lokalnego rynku pracy oraz z pomocy w zakresie redagowania dokumentów aplikacyjnych (CV, list motywacyjny), drukowania i kserowania dokumentów, wysyłania pocztą elektroniczną. Profesjonalna obsługa osób niepełnosprawnych w bibliotece wymagała specjalistycznego przeszkolenia pracowników. Wiele instytucji zwraca na to uwagę, czego efektem jest zatrudnianie osób posiadających takie przysposobienie lub umożliwienie zatrudnionym pracownikom uczestniczenie w różnych formach kształcenia. Wiele placówek bibliotecznych w województwie śląskim posiada co najmniej jednego pracownika z odpowiednim przeszkoleniem. Największa liczba takich pracowników zatrudniona jest w Bibliotece Śląskiej, Książnicy Beskidzkiej oraz w bibliotekach m.in. w Będzinie, Dąbrowie Górniczej, Gliwicach, Jastrzębiu-Zdroju, Siemianowicach Śląskich.

W roku sprawozdawczym nie został zakupiony nowy sprzęt ułatwiający osobom niepełnosprawnym korzystanie z informacji. Biblioteki posiadają syntezatory mowy, lupy elektroniczne i specjalistyczne oprogramowania. Stanowiska komputerowe przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych znajdują się w niewielu bibliotekach. Można je znaleźć nie tylko w dużych, miejskich placówkach (Bielsko-Biała, Bytom, Cieszyn, Mikołów), ale również w gminnych (m.in. Jejkowice, Kornowac, Gierałtowice, Suszec). Kilka bibliotek dostosowało strony internetowe do potrzeb osób z dysfunkcją wzroku (m.in. Brenna, Tarnowskie Góry). Nadal wiele bibliotek korzystało z możliwości wypożyczenia ze Stowarzyszenia Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Larix” urządzenia CzytakPlus – służącego do nagrywania i odtwarzania książki audio za pomocą karty CompactFlash (m.in. Bielsko-Biała, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Katowice, Mysłowice, Sosnowiec, Świętochłowice, Czechowice-Dziedzice). Nadal dużą popularnością cieszą się publikacje elektroniczne i z roku na rok biblioteki samorządowe wzbogacają swoje zbiory książki mówionej. Część bibliotek oferowała swoim czytelnikom e-booki. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom czytelników specjalnych grup biblioteki zaopatrywały swoje zbiory w specjalne serie wydawnicze, takie jak „Duże Litery” przeznaczone dla czytelników mających problemy ze wzrokiem.

Wiele bibliotek prowadziło również regularną współpracę z Uniwersytetami Trzeciego Wieku a także lokalnymi domami pomocy społecznej, domami dziecka, szkołami specjalnymi i zakładami poprawczymi. Jest to bardzo efektywna współpraca owocująca wieloma ciekawymi imprezami kulturalno-edukacyjnymi i artystycznymi. Wśród najczęściej spotykanych organizacji współpracujących z bibliotekami można wyróżnić: Caritas, MOPS, GOPS, Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Koła Gospodyń Wiejskich, Związki Emerytów i Rencistów. Biblioteki współpracowały również ze Stowarzyszeniem LARIX oraz oddziałami Polskiego Związku Niewidomych. Współpraca z tymi organizacjami pozwoliła skuteczniej realizować programy biblioterapeutyczne i dotrzeć do osób potrzebujących wsparcia.

Tabela 3. Przykładowe działania bibliotek województwa śląskiego na rzecz specjalnych grup odbiorców.

Biblioteka	Podjęte działanie na rzecz specjalnych grup użytkowników
Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej	Dyskusyjny Klub Czytelniczy w Areszcie Śledczym XIII Dni integracyjne <i>Zobaczmy siebie</i> Kinoterapia – w ramach cyklu Spotkania z X Muzą dla pacjentów ośrodków szpitalnych DKK <i>Literatura bez barier</i> – literackie spotkania integracyjne przeznaczone i skupiające w przewadze osoby niewidome i niedowidzące
GBP w Kozach	Dzierganie wśród książek – cykliczne spotkania integracyjne dla osób niepełnosprawnych
MBP w Dąbrowie Górniczej	Internet oknem na świat – warsztaty komputerowe dla osób starszych przybliżające tematykę bezpieczeństwa w Internecie Angielski 50+ – zajęcia z języka angielskiego poświęcone konwersacjom Spotkania z Teatrem – program dla juniora i seniora
GBP w Ornontowicach	Cyfrowe czytanie dla dorosłych i seniorów – prezentacja książek i czasopism elektronicznych W stronę mobilności – kurs obsługi tabletu dla seniorów
MBP w Mysłowicach	Bezpieczny Senior – spotkanie z funkcjonariuszem KMP w Mysłowicach Literacka podróż do Egiptu – zajęcia biblioterapeutyczne dla niepełnosprawnych z SPDN „Radość” Od Juniora do Seniora – integracyjne zajęcia literacko-plastyczne dla dzieci i seniorów
MBP w Jaworznie	Kraina łagodności – cykl zajęć biblioterapeutycznych dla podopiecznych Domu Samopomocy Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym w Jaworznie Spotkania wspólnego czytania literatury dla pacjentów SP ZOZ Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego w Ciężkowicach oraz uczestników domów pomocy społecznej
MiBPB w Będzinie	Klub Seniora – aktywizacja i integracja środowiska osób starszych „Bajka terapeutyczna”, zajęcia terapeutyczne dla podopiecznych Świetlicy socjoterapeutycznej „Zaczarowany Zakątek”
MBP w Sławkowie	Drugie życie rzeczy – warsztaty artystyczne dla seniorów
MBP w Jastrzębiu-Zdroju	Surfujący Senior – projekt z zakresu edukacji cyfrowej Kawiarenka „Pod Sową” – cykl comiesięcznych spotkań organizowanych dla osób dorosłych i seniorów.
MBP w Świętochłowicach	Spotkania z poezją – zorganizowane dla członków Polskiego Związku Niewidomych Koło w Świętochłowicach Spotkania z uczestnikami Środowiskowego Domu Samopomocy m. in. „Czy znasz swojego patrona? – poznajemy „Żywoty Świętych”, „Kobiety dla Polski – bojowniczkę, liderkę, wizjonerkę”, „Czekolada – ciekawa historia słodkiego przysmaku”, „Od krynoliny do małej czarnej, czyli jak zmieniła się moda”, „Savoir-vivre – tematyka moralności oraz dobrych zachowań między ludźmi” Spotkania z uczestnikami Warsztatów Terapii Zajęciowej TPD: „Karnawał w Polsce i na świecie”, „Najpiękniejsze zatoki świata”, „Święta Wielkiej Nocy – czas otuchy i nadziei”, „Tatry – wczoraj i dziś”, „Atrakcje turystyczne USA”
MBP w Sosnowcu	Akcja e-motywacja – spotkanie on-line dla seniorów wg projektu Fundacji Orange Biblioteka seniorom – cykliczne spotkania dla seniorów np. „Znane i niezapomniane”, „Wędrówki po świecie”, „Kamera-Akcja-Biblioteka” Warsztaty historyczno-literackie dla seniorów
GBP w Bestwinie	Kurs języka migowego – dla opiekunów osób niemych Cykl zajęć prowadzonych w Areszcie Śledczym w Katowicach

**Biblioteka Śląska
w Katowicach**

Konwersatorium Biblioteki Śląskiej – cykl zajęć komputerowych i edukacyjno-artystycznych dla seniorów

Śląski witraż – cykl wyjazdów i warsztatów dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i kulturalnym

Piknik w parku przy Bibliotece Śląskiej – impreza integracyjna dla mieszkańców Katowic promująca zdrowy tryb życia zorganizowana przy udziale stowarzyszeń pracujących z osobami niepełnosprawnymi

II Wielkanocny Kiermasz Rękodzieła Artystycznego Osób Niepełnosprawnych

Pracą na rzecz integracji oraz wyrównywania szans w dostępie do informacji i kultury osób niepełnosprawnych oraz grup zagrożonych wykluczeniem społecznym w Bibliotece Śląskiej zajmuje się Dział Integracyjno-Biblioterapeutyczny. W ramach tej działalności prowadzone były liczne zajęcia o charakterze biblioterapeutycznym, arteterapeutycznym, edukacyjnym oraz integracyjnym dla grup zorganizowanych. Podobnie jak w latach poprzednich Dział współpracował z warsztatami terapii zajęciowej, domami pomocy społecznej, specjalnymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi, szkołami z oddziałami integracyjnymi oraz szkołami podstawowymi. Jak co roku Biblioteka Śląska była współorganizatorem Międzyszkolnego Konkursu Pięknego Czytania dla uczniów szkół specjalnych z województwa śląskiego. Celem konkursu było promowanie czytelnictwa i kształtowanie postaw czytelniczych wśród uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Organizatorem konkursu był Zespół Szkół Specjalnych nr 10 w Katowicach. Wspólnie ze Śląskim Stowarzyszeniem Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski i Osobom z Upośledzeniem Umysłowym Szansa w Katowicach zrealizowano projekt Śląski kalejdoskop, w ramach którego przeprowadzono dla uczestników stowarzyszenia cykl spotkań i wydarzeń artystycznych, w czasie których podopiecznym ośrodka przybliżono historię i kulturę Górnego Śląska. W ramach projektu zrealizowano m.in. wyjazd do Muzeum Chleba, Zabawek i Ciekawostek w Radzionkowie.

Projekt „Śląski witraż”

Stowarzyszenie Szansa było również partnerem Biblioteki Śląskiej w realizowanym przez pracowników Działu projekcie Śląski witraż, który uzyskał dofinansowanie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu Kultura Dostępna. Celem projektu było zniwelowanie barier w dostępie do kultury osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i kulturalnym oraz wyposażenie uczestników w kompetencje do odbioru kultury. W projekcie udział wzięli podopieczni warsztatów terapii zajęciowej, seniorzy z terenu Katowic i okolic oraz osadzeni w Areszcie Śledczym w Katowicach. Uczestnicy projektu mieli możliwość wzięcia udziału w licznych spektaklach teatralnych, spotkaniach i warsztatach edukacyjnych – zwiedzili m.in. Muzeum Śląskie, Oddziały Muzeum Historii Katowic, odwiedzili Operę Śląską w Bytomiu, wzięli udział w warsztatach muzykoterapeutycznych w Filharmonii Śląskiej oraz uczestniczyli w pokazie filmu Paciorki jednego różańca. Główną atrakcją projektu były wyjazdy tematyczne do miejsc ważnych na kulturalnej mapie Górnego i Dolnego Śląska. 1 grudnia miało miejsce uroczyste podsumowanie projektu Śląski witraż, w którym udział wzięli przedstawiciele wszystkich grup biorących udział w projekcie. W trakcie uroczystości odbył się koncert muzyków Filharmonii Śląskiej w Katowicach oraz prelekcja z pokazem multimedialnym, ilustrującym przebieg projektu. Gościem specjalnym spotkania był znany aktor pochodzący ze Śląska, Olgierd Łukaszewicz. Uczestnikom wydarzenia zostały wręczone podziękowania i pamiątkowe fotoksiążki, natomiast każdy z gości otrzymał kalendarz na rok 2016 graficznie związany z tematyką projektu.

Seniorzy są jedną z wielu grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, z którą współpracuje Dział Integracyjno-Biblioterapeutyczny. Od marca 2013 roku pracownicy Działu prowadzą Konwersatorium Biblioteki Śląskiej. Jest to przestrzeń dla osób 50+, gdzie prowadzone są m.in. warsztaty komputerowe, językowe i doskonalące oraz zajęcia edukacyjne i artystyczne. W okresie sprawozdawczym zorganizowano i przeprowadzono w ramach Konwersatorium Biblioteki Śląskiej łącznie 323 spotkania oraz warsztaty, z których skorzystały 2 253 osoby. Największym zainteresowaniem uczestników cieszyły się zajęcia z zakresu podstawowej obsługi komputera i Internetu, zapoznania ze sposobami wyszukiwania książek w elektronicznych katalogach bibliotek i księgarni, tworzenia prezentacji multimedialnych oraz wirtualnych warsztatów komputerowych z cyklu Europa wczoraj i dziś.

We wrześniu zorganizowano Piknik w parku przy Bibliotece Śląskiej. Celem imprezy była promocja zdrowia, zdrowej żywności, literatury, sportu i rekreacji oraz integracja mieszkańców Katowic i całego Śląska. Uczestnikom umożliwiono bezpłatny udział w badaniach profilaktycznych (m.in. mammografia, badanie antropometryczne). Przygotowano także wykłady dotyczące profilaktyki raka piersi i raka szyjki macicy oraz zdrowego odżywiania. Do dyspozycji były m.in. stoiska z miodami i wyrobami artystycznymi osób niepełnosprawnych. Zaproponowano także zajęcia z chustą Klanza, warsztaty rękodzieła oraz treningi: pilates, joga i mało znany dotąd smovey. Piknik zakończył się konkursem z nagrodami.

W Małej Galerii Biblioteki Śląskiej, znajdującej się w gmachu biblioteki przy ulicy Ligonii, promowana i prezentowana była twórczość artystów niepełnosprawnych oraz seniorów. Swoje prace w Małej Galerii w roku sprawozdawczym

prezentowali emerytowani nauczyciele zrzeszeni w Klubie Twórców Różni przy Zarządzie Okręgu Śląskiego Związku Nauczycielstwa Polskiego w Katowicach. Ciekawą ekspozycją była wystawa fotografii wykonana przez podopiecznych Stowarzyszenia Pomocy Dzieciom i Młodzieży Dom Aniołów Stróżów w Katowicach.

Tradycyjnie, tak jak co roku w Małej Galerii, miała miejsce XXII wystawa ceramiki i prac plastycznych uczniów Szkoły Przystosobniającej do Pracy przy Zespole Szkół Zawodowych Specjalnych nr 6 w Katowicach oraz wernisaż wystawy prac zgłoszonych na VII Regionalny Konkurs Plastyczny MAGIA KOLORÓW podopiecznych warsztatów terapii zajęciowej. Piękne prace osób niepełnosprawnych można było również obejrzeć w gmachu głównym Biblioteki Śląskiej w trakcie II Wielkanocnego Kiermaszu Rękodzieła Artystycznego Osób Niepełnosprawnych. W Kiermaszu wzięło udział dziewięć placówek z województwa śląskiego, które prezentowały przedmioty wykonane przez swoich podopiecznych. Impreza miała na celu zapoznanie się z twórczością osób niepełnosprawnych oraz ich integrację ze środowiskiem.

Pracownicy Działu Integracyjno-Biblioterapeutycznego nadal koordynowali działalność dwóch Dyskusyjnych Klubów Książki realizowanych według projektu Instytutu Książki promującego czytelnictwo w Polsce. Jeden z nich realizowany pod nazwą Klubu Małego Krytyka Literackiego przeznaczony jest dla uczniów ze Szkoły Podstawowej nr 1 w Katowicach. Podczas spotkań, dzieci tworzyły recenzje wybranych książek wyrażając swoją opinię o tekście w formie artystycznej ekspresji. Drugi Dyskusyjny Klub Książki powstał w Areszcie Śledczym w Katowicach – w jego ramach prowadzone były dla osób osadzonych, moderowane dyskusje nt. literatury. Oprócz spotkań Klubu w Areszcie Śledczym odbywały się również warsztaty biblioterapeutyczne oraz prelekcje z cyklu Spotkania ze Sztuką.

